

LITERATŪRA

MENAS

MOKSLAS

NR. 158

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS SKYRIUS

8 METAI

A. AUDRIUS

Naujas žingsnis lietuvių prozoje

Skurdus yra mūsų literatūrinis bagažas ir vos pradėdamas išnešti iš vaizdelinės kaimo aplinkumos. Didieji mūsų vardai sukačiuojami primityvia pirštų aritmetika. Mes tik vejamės, painiodami šį žingsniuose ir žodžiuose, pasaulinės literatūros traukinį jau sparčiai riedėjusį tuo metu, kuris prieš keletą šimtmečių buvo sukurtas Lietuvos istorijos vadovėlių puslapiuose. Tačiau mūsų vijimas buvo suoliais be charakteringo kitoms literatūroms srovinių kraštutinių, išskyrus bandomą "keturiais vėjais" užsidėti nusidėvėjusį modernų futurizmo cilindri. Nes niekada neturėjome (ir dar greitai neturėsime) laiko įvairioms literatūrinio ieškojimo chroniškomis ligoms, kurių persigimas sustiprintų netvirtą mūsų literatūros organizmą. Savajai raštijai vertinti mes esame priversti taikyti tik mūsų vienimės galimą (ir savo siaurumu mums pakankamą) literatūrinę kritikos mastą. Keista, nors tokius vardus kaip Milašius, Baltrušaitis mes teisėtai galime įsirašyti savon labai kukliam literatūros istorijon. Ir liūdna, nes jiems reikia vertėjo lietuvių kalbon.

Tenebūnie šios mintys piktadžiovimu Poškai, Vaičaičiai ar Maironiu, nes to meto mūsų raštija tarnavo ne estetinio jausmo patenkimui, bet kovai dėl tautos gyvybės ir kraujo. Ir galime tik didžiulius ir stebėtis nedeklamaciniu lietuviu kūrėjo veržlumu, kad vos per dvi dešimtis metų mes susilaukėme Putino, Srugos, Binkio, Neries, Miškino, Aisčio, Brazdžionio, Savickio, Vaičiulaičio, Ramono ir kt. Likimas betgi mums neša nedalią ir pasikartojančią tremtį ne vien svetimoje, bet ir savoje žemėje. Naujoji mūsų literatūra mintą svetima duona, nes gimtąjame krašte ji ir vėl (ši kartą svetimai gyvybei palaikyti) yra išstumta iš estetinio-meninio taško propagandinei tikrovei kurti. Todėl visas mūsų literatūros tęstinumas ir augimas yra šioje Atlanto pusėje. Ir jos kūrimas yra sunkus ne vien fizinių-materialinių aplinkybių netinkamumu, bet ir meniniu, ir kūrybinės paskirties požiūriu. Dabarties skaitytojai, literatūrinės gyvybės nešėjai, nebėra kaimo ir žemės maitintojos vaikai, bet rafinuota, daugumoje inteligentinė visuomenė, kuriai literatūros sąvoka nebėra šio tautinės romantikos bei buvusios valstybinės didybės propogavimo. Iš kitos pusės ir šiandien dar nesame galutinai išsivadavę iš grynai patriotinio ir bibliografinio literatūros vertinimo. Pagaliau ir toji, taip meninei kūrybai žalinga, patriotinio giedojimo pareiga nėra tokiam nuotolyje, kad rašytojai jos galėtų nejausti ir jai bent dalinai neatstieiti. Tiems, kurie baiminasi lietuvių literatūros nutautėjimo bei kosmopolitizmo, tebūnie pacituotas didelio anglų rašytojo S. Maugham sakiny: "Moterys ir vyrai nėra vien savimi, jie yra jų gimimo regiono, namo arba kaimo, kuriame jie pradėjo vaikščioti; žaidimais vaikystėje žaistais, senų žmonių pasakojimais, kurių jie klausė; poetais, kuriuos jie skaitė ir Dievu, kuriuos jie tikėjo." Dar ne vienas (net fantastiškaus pasakų) rašytojas nėra atsiplėšęs nuo laiko ir vietos, ir ne vienas žmogus niekuomet neturės tokio didelio individualizmo genijaus, kad galėtų išieiti iš savo (giliai suprantamo) gimimo regiono.

Anot S. Maugham ironiško sakinio, "kritikai rašytojus skirsto į turinčius ką pasakyti, bet nežinančius kaip, ir į mokančius išsireikšti, bet pasakytū nieko neturinčius." Panaši padėtis yra ir pas mus. Atmintinai Bradūno žodžiais, "kritikas rašo draugai arba priešai". Apriorinis kritiko nusistatymas per dažnai mūsų literatūrinuose vertinimuose prasimuša. Nenuostabu, kad kai kurios menkavertės knygos būna perdėtai išliapsinamos, gį kitos perdėtai, populiariu terminu tariant, sudirbamos. Mūsų kritikai skrupulingai ir liguistai narstosi recenzuojamas knygos eilutes, kad galėtų triuškinančiai paskelbti autorių esant tokio ir tokio rašytojo įtakoje. Esmėje tai yra vienas iš kritikos uždavinių, tačiau mūsų atveju nerimta atsimenant, kad kritikas rašo patys rašytojai. Įtaka yra neišvengiamas dalykas ir ji suprastina plačiai ir giliai. Nebūtinai kompozitoriaus kompozitoriui arba poeto poetui. (Ta prasme žiūrėdami, mes galime prieiti prie klasiški absurdiško sprendimo, kad pasaulio literatūra baigiasi Homeru ar filosofija Sokratu.) Prisiminkime

me Solovjovą ir Dostojevskį, Kantą ir vokiečių romantizmo periodą, Wagnerį ir Nietzschę, sugretinkime Majakowskį su Marinetti ir iš dalies Whitmanu, ankstyvąjį Brownings su Shelley, arba Baudelaire su Rimbaud, kuris kritikė Rodman teigimu yra nemažai skolingas Baudelairei, arba vėl tą patį S. Maugham su Maupassantu ir juodu su mūsų Savickiu. Ir tačiau, kiekvienas iš suminėtu vardu yra originalus ir didelis, nes juose buvo surasta kažkas naujo, nors kai kuriais atvejais jie buvo vienas kito pagilimum ir praplėtimu. Ir tik todėl yra galimas literatūrinis grupavimas bei amžinas literatūros testinumas. Iš tokių tad stebėjimo taškų ir bus kalbama apie knygą, kurios vardas "Debesys plaukia pažemiu."

Kaip kiekvienam ligoniui yra atskiras receptas, taip kiekvienai geresnei knygai yra atskiras vadovėlis, kurį, sąmoningai ar nesąmoningai, sudaro autorius pats sau ir kritikai. (Todėl teisingai sakoma, kad yra sunku ir pavojinga kalbėti apie kiekvieną šio to vertą literatūrinį debiutą.) Nebus, kaip minėjau, čia ieškoma panašumo Koestlerui arba kitam, bet bus stengiamasi atskleisti tai, kas yra naujo ir šviežio šioje knygoje ir kokį naujumo svorį ši knyga įneša mūsų prozon.

Kai kuriose antrosios Barono knygos reklamose ji yra vadinama novelių romanu. Ši sąvoka, pati savyje, yra mažai teoretiškai pagrįsta. Tarp mūsų suprantamų novelių ir romanų sąvokų yra didelis ir aiškus skirtumas, nes pvz. amerikiečių prozoje romano sąvoka nėra. Tai, ką mes vadiname romanu, jie vadiną novele. Gį mūsų novelės (teoretine prasme) pas juos vadinamos "short story". Novelių romanai? Mes tuojau prisiminsime "Tomą Nipernadį" arba "Naktį ant morų". Pirmoje knygoje per visus pasakojimus eina tas pats jungias veikėjas, antrąją yra jungiamasis siūlas, kuris galutinai išryškėja knygos pabaigoje. Tačiau "Debesys" nei vieno, nei antro nėra. Įžanga, kaip ir "Naktį ant morų" tarnauja tik pasakotojų suvedimui. Jungiamosios dalys kiekvieno pasakojimo gale yra tik autoriaus minčių bei idėjų išryškėjimas ir proga kitam (pirminiam) knygos veikėjui pradėti visai naują pasakojimą. Kaip šią knygą vadinti? Knyga, kuri nėra novelių romanai ir nėra rinkinys. Pasakojimai? Ar moderniai: romanas šešiuose pasakojimuose? Pirmu požiūriu vienokia ar kitokia knyginio žanro klasifikacija nėra būtina ir reikalinga, nes tai literatūrinės vertės pakelti, nei numušti negali, tačiau, vertinamąją prasme kalbant klasifikavimas yra būtinas.

Trys pagrindiniai momentai teikia šiai knygai originalumą svorį lietuvių prozoje. Žmogus, problematika ir stilius. Savoje literatūroje veltui stengtumės atrasti toki žmogų, kokį savo kūryboje vaizduoja Baronas. Paviršutiniškai imant, yra panašumo su Jankaus "Nakties ant morų" veikėjais, kurie gyvena ir veikia dažnai tokiose pat aplinkybėse, kaip ir Barono herojai literatūrine prasme. Tačiau "Debesys" žmonės nėra vien išorinio tragizmo aukos, jie yra savotiškai modernūs pasaulio hamletai, kovoją patys su savimi arba visa savo psichika eina ne gyvenimiškumo, bet idėjinio mąstymo gelmėn. Ne gyvenimas juos sužlugdo arba iškeldia, bet gilus žvelgimas viskan, kas formuoja žmogų; jie skverbiasi pačion būtin. Jų tragika nėra aplinkos bei aplinkybių išdava, jų tragika yra pats savojo Aš sprendimas. Išorinis pasaulis jiems yra dekoratyvinio pobūdžio platforma, kurios įtaka nespinduliuoja jiems savo menkumu ar didybe. Ne jie izoliuojasi nuo išorinės žemės, bet žemė pati juos nuo savęs izoliuoja. Jie yra charakteringi, su dvidešimto amžiaus nuovargio ir tūstumos žymėmis, žmonės vedą pasyvią kovą su tuo, kas jų sprendimuose yra blogis. Į pasaulį nesiveržią kaip kovotojai, nes jų asmens žmogaus kova yra sunki ir dažnai be išieties. Jie tikri idealistiniai egoistai, todėl jie pirmoje vietoje yra ne žmoniški, bet žmogiški. Jie yra gyvi ir neįtikinami savosios teisybės nešėjai. Ir net "Grandinės" ir "Trečiojo taško" tėvai yra įsprauti tuose pačiuose "mano tiesos" rėmuose.

Veikėjų kalba, pirmu požiūriu, smarkoka pakelta nuo žemės ir kasdieniškumo. Tačiau reali, nes veikėjų žodžiai yra sva-

jojime ir mąstyme, jeigu tikrą svajojimą nuo mąstymo skirtume. Pats kalbėjimo būdas yra tipingai kasdieniškas. Daugumoje trumpasakis ir ivetomis net per daug kapotas. Galima primesti ir neįrašyti pliusu panašaus veikėjų kalbėjimo. (Visų veikėjų sakinių konstrukcija panaši, net vienoda.). Bet negalima neieškoti to vienodo kalbėjimo priežasčių, kurios glūdi pačiuose veikėjuose, pačiuose "Debesys plaukia pažemiu" knygos žmonėse, kurie neperstoja mai perkainuoja vertybes ir yra dideliame konflikte patys su savimi. Jie yra ne psichologinio grožinės literatūros veikalo, bet problematinio kūrinio žmonės. Ir vien jau todėl galima nesistebėti (ir didžia dalimi autoriui atleisti), kodėl ūkininko studento ir karininko kalbėjimas yra vienodas ar panašus, nes kiekvienas knygos veikėjas sprendžia tą pačią (didžiausią žemėje) artimo meilės problemą. Problematinio pobūdžio literatūros veikaluose tai negali būti laikoma nedovanotinu nusikaltimu, jei jų veikėjai kad ir prie tos pačios problemos sprendimo eina atskirū ir savitu galvėjimu. Gį "Debesyse" to savito priėjimo tiek autoriaus, tiek jo herojų atžvalgū nuneigti negalima. Tačiau, dabar išėjus antrai knygai, autoriui vis dėlto reikėtų atkreipti dėmesį į veikėjų kalbos atvienodinimą, nes tai kiekvienu atveju bus pliusas ir tobulėjimas. Tiek pirmą, tiek antrą knygą Baronas pasirodė savitas ir originalus, bet neaudinga būtų autoriui užmiršti, kad kiekvienas naujumas net ir to paties rašytojo knygoje po kiek laiko nublunka ir netenka pirminio šviežumo. Ta prasme ir yra kalbama apie rašytojo atsinaujinimo būtinumą. Kad Baronas kiekvieną savo knygą gali duoti ką nors naujo, nėra pagrindo netikėti. Jau ir dabar, iš palyginamai trumpose laiko perspektyvos žiūrint, matosi aiškus skirtumas tarp jo pirmosios ir antrosios knygų. Tobulėjimas yra ne kas kita, kaip rašytojo ėjimas pirmyn savo pilnam išsiskleidimam ir tuo pačiu atsinaujinimam.

Antrasis (išplaukęs iš pirmojo) autoriaus originalumo taškas yra problematika. Ji yra aštri ir neišsprendžiama ir nesanti daugybę konfliktų žmogui. Neatplėšiama nuo paties žmogaus, nes ji yra jo meninės egzistencine dalimi, be kurios nei vienas Barono veikėjas nebūtų dvasine ir literatūrine prasme gyvas. Ir kiekvienos problemos sprendimas kiekvienam knygos žmogui yra grynai protinis ir charakteringas mūsų dienų žmonių.

Jeigu sutikti su kai kurių galvoseną forma esant aukščiau už turinį, šioji knyga vistiek turėtų savo vertę. Stilius labai poetiškas, tryškąs naujais ir netikėtais palyginimais, kurie kartais būna net per daug dirbtinai išieškoti. "Debesys plaukia pažemiu" gali būti geru pavyzdžiu formos ir turinio darnumo prozoje, nes išorinis stilius yra lyg simbolis Barono veikėjų nerimo ir ieškojimo. Sunku pasakyti, bet atrodą, kad autoriaus vartojama išreiškimo forma yra pilnai tinkama jo kūrybos žmonių pulsavimui.

Šeši kūrybiniai vienetai knygoje. Čia vėl primgtynai reikia grįžti klausimam ir atsakymui, kas yra "Debesys". Novelinis romanas, novelės ar pasakojimai? Autoriaus, tur būt, sąmoningai yra išleistas žanrinis apibrėžimas tituliniam paslypėje. Noveliniu požiūriu "Mažasis dalinys" yra pati stipriausiaji knygos vieta. Tačiau, šių eilučių rašytojas, į antrąją Barono knygą žiūri kaip į šešis vidiniai nesujungtus pasakojimus. Ir šiuo atveju pats geriausias kūrinys yra "Grandinė". Tiek literatūriniai, tiek (ne vadovėliniai) psichologiniai įtikinamas. Gį kontrastas (vertinamąją prasme) šiam pasakojimui bene bus "Pabėgimas". "Trečiasis taškas", kaip "Aiduose" Ben. Babrausko pastebėta, prašyte prašosi pilno romano rėmų. Tai lyg apybraiža naujam to paties pamato kūrinui. Negalima nepastebėti, kad Barono kūryba yra net dramatinio pobūdžio. Vietomis susidaro lyg sceninio veikalo įspūdis.

Šios mano mintys tebūnie suprstos daugiau atskleidžiamo, negu vertinamojo kalbėjimo mastu. Tik nematęs skaitytojas arba kritikas šioje knygoje gali neįvelgti naujo žingsnio, gal dar daugiau, — gal šuolio, mūsų prozos nuėjime. Baronas yra vienas iš tų rašytojų, kuris turi ką pasakyti ir žino kaip savo mintis išreikšti. Tačiau, tenka pabrėžti, kad "Debesys plaukia pažemiu" knygos autorius dar nėra šiuo kuriu pasakęs savą galutiną (kaip rašytojo) žodį. Jo turima medžiaga bei talentas

BALTARAGIO MALŪNAS

Kazys Boruta, tos knygos autorius, priklauso jaunesniajai mūsų rašytojų šeimai, kaip Juozas Grušas, Antanas Vaičiulaitis, Jonas Aistis ir kiti.

K. Boruta pirmaisiais savo raštais ypatingai atkreipė visų dėmesį. Stipriai, naujai pasireiškė jo talentas. Tai buvo didelių gabumų ir gilios audringos dvasios žmogus. Jis nesitenkino kasdienybe ir nusistovėjusia valstybinio gyvenimo tvarka. Kas jam atrodė žalinga kraštui ir žmonėms, stengėsi pašalinti ne tik žodžiais, bet ir savo veiksmais. Visu užsidegimu kovojo jis dėl teisingumo ir skriaudžiamųjų būklės pagerinimo. Tai buvo revoliucionierius, tikrąją to žodžio prasme. Dėl to daug nukentėjo savo gyvenime: buvo lamdomas kalėjimuose, buvo ištremtas iš savojo krašto. Dalis jo knygų buvo išleista užsieniuose, nes Lietuvoje nepraleido cenzūra.

Visos šitos K. Borutos būdo ir veiklos savybės neatsiejamai pasireiškė jo raštuose. Kad ir kalbamoj knygoj. Viskas čia dinamiška, ryšku ir nepaprasta. Viskas gaivališka, audringai veržiasi, šauna kaip raketa ir pagaliau žūsta bei sudega neapvaldomos dvasios sūkuriuose.

Paimkim malūną. Nėra jis paprastas. Stovi ant Udruvės stataus skardžio, vėjų ir audrų pagarij. Toliau, aplinkuma. Nors pakalnėje tyvuliuoja ežeras, bet jis nėra ramus. Antrąje ežero pusėj klampios, neišbrendamos pelkės ir klasingi liūnai. Tose pelkėse gyvena toks nusmurgęs velnias, vadinamas Pinčukas, didžiausias visų nelaimių kaltininkas. Ypačiai gaudžiai susieja su juo savo likimą Baltaragis, malūnininkas. Per tai jis pats tampa nelaimingas ir pražudo kitus, artimus jam žmones.

Baltaragis nuo pat jaunystės prisirišęs prie savo malūno. Nieko jis daugiau nematą ir nenori — pamiršo pats save ir visą pasaulį. "Smagiausia jam būdavo, kai pakildavo vėjas ir sukdamo malūno sparnus. Tada jis linksmas beldavosi savo malūne, niekada nepavargdamas. Be malūno ūzimo, niekas kitas nežavėjo Baltaragio jaunystėj. Taip praėjo jaunas dienos (44 psl.). Taip gal būtų ir visai pasenęs.

Tik štai vieną kartą atvažiuoja į malūną iš anapus ežero jauna, žavi Jaudegių Marcelė. Baltaragis pagaua jaunystės aistra ir apsvaigina tikrojo moteriškumo burtai. Svarbiausia Marcelės juokas, nepaprastas mergiškas ir juokas. "Ji juokėsi, kaip tie pavasario upeliai, kurie rinkosi į Udruvės ežerą. Tas juokas visai iš proto išvedė seną berną. Kur ejo, ką darė — visur matė Marcelę, visur girdėjo jos skambantį juoką. Tu juoko buvo pilnas malūnas, pilni pavasario laukai, pilnas ežeras. Tu juoko buvo pilna Baltaragio širdis, ir jis slankiojo kaip šešėlis, tyliai jo klausidamasis ir džiaugdamsis, o kartais sielvartaudamas (51)".

Ilgosio kankinamas apsmuko Baltaragis, visai apledo malūną. Kas gi jam belieka daryti: negi pasipirši, senis būdamas, kas gi leistų žavingiausią kaimo merginą? Tada pasisiūlo velnias, Pinčukas, artimiausias Paudruvės balų kaimynas. Tatai labai panašu į Goethe's Faustą.

Baltaragis velnio pagalba laimi Marcelę, tačiau neilgai tesidžiaugia. Vieną kartą, beveik prieš pat gimdymą, pasisupa ji ant malūno sparnų (tokia jau nenuorama buvo) ir miršta. Mirdama palieka Baltaragiui dukrelę, Jurgą. Visą savo aistrą ir gyvenimo tikslą perkelia jis ant dukters. O Jurga nepaprasta užaugo. Tai buvo visų Paudruvio kaimo pati smagiausia mergina. Savo skambiu juoku, linksmu akių gundančiais žvilgsniais ne vieną jaunikį buvo išvedusi iš proto. Daug jų važiavo pirštis, tačiau nė vienas nepasiekė Baltaragio malūno. Pavyzdžiai saugojo Jurgą tas pats Pinčukas.

Vis dėlto atsirado vienas tolimesnės apylinkės smarkuolis, Jurgis Girdvainis, kuris pasipiršo Jurgai. Visa jo stiprybė ir nenugailamas veržlumas — obuolmušiai žirgai. Tai daugiau negu žirgai, tai viesulas ir milžiniški padangai skrajūnai. Pakilo Girdvainis su tais obuolmušiais ir taip lėkė kaip niekada dar — kalnas ar klonis — žemės

teikia pagrįstos vilties, jog mūsų proza palengva artėja prie vakarietiškos literatūros kranto. Šios vilties išsipildymas tebūnie nuoširdus linkėjimas naujai mūsų beletristikos pajėgai.

nesiekdamas. Nesulaikė jo nė pats Pinčukas ant septynių tiltų į malūną, kur paprastai sutratindavo jaunikį vežimus. Dabar pats velnias skaudžiai nukentėjo, apsilauždamas sau sprandą.

Bet Pinčukas nenurimsta. Jis kviečiasi talkon savo bendrininkus — arkliavagi Rudį ir smuklininką Šešelgą, arba Šešelgevičių, nusususį bajorpalaikį. Smogia Girdvainiui į pačią skaudžiąją vietą — pavagia jo žirgus tą pat rytą, kai jis su savo mylimąją Jurgą buvo atvykęs užsėkų į bažnyčią. Girdvainis, patyręs apie tai, šoka lyg pamišęs. Kai išbėga iš bažnyčios, tarsi žemė būtų užsidegusi po jo kojomis: laksto, puldinėja į visas puses, visur girdėdamas savo obuolmušių žvangimą ir niekur nesurasdamas jų. O žvengia ne žirgai, bet velnias, visur lekiodamas ir klaidindamas Girdvainį. Todėl ir sukasi jis, lyg užkerėtas užburtaime rade, nerasdams išieties. Niekas daugiau nebemiela pasidarė jam pasulyje.

Jurga, neilgai laukusi, šoka į ežerą ir nusiskandina. Nepergyveno to savo paniekimo (pirmenybė žirgams) ir pirmosios didžios savo meilės smūgio.

Baltaragis, Jurga, Marcelė, Girdvainis tai ypatingi žmonės — jie tiesūs ir statūs savo siekimuose. Tokie žmonės nelinksta gyvenimo kryžkelėse, bet lūžta. Į juos, kaip į tuos daiktus bei reiškinius — malūnas, jaunatviškas mergiškas juokas, obuolmušiai žirgai — tektų giliau pažvelgti ir keliami prasme suprasti. Tai būtų lyg savo rūšies alegorija ar simbolis. Didžios dvasios žmonės dažniausiai atsiremia į vieną siekimą, kuris tampa viso jų gyvenimo idealu. Kai tasai idealas sužlugdomas, patšai gyvenimas praranda jiems prasme ir gyvybę pasidarė nebe reikšminga.

Kad taip, o ne kitaip ir pats autorius žiūrėjo į šį veikalą, išaiškinimą randame knygos pabaigoj: "Man pačiam kartais atrodą, tarytum aš pats, o ne Girdvainis būčiau turėjęs tuos obuolmušius žirgus ir važinėjęs kaip su vėjo sparnais pas Baltaragio dukrą piršlyboms, o paskui praradęs savo eklusius žirgus ir klaidžiojęs, jų ieškodamas, keliais ir kryžkeliais."

"Arba vėl, kitą kartą man atrodą, tarsi ne Baltaragis, o aš pats turėjęs malūną ant Udruvės ežero kranto ir gražuolę dukterį, kurią be galo mylėdamas ir dėl jos sielvartaudamas, pražilau ir suakmenėjau jos netekęs.

"Ak, juk visa tai tikta pasaka, kuri klaidina ir vedžioja, kaip tą Girdvainį Pinčukas. Kokią tada čia pasaka? Juk tai pats gyvenimas! Ir iš tikrųjų, susipina pasaka su tikrove, kaip laimė ir nelaimė žmogaus gyvenime, ir kur čia tada atskirsi, kur pasaka, o kur tikrasis gyvenimas? Aš jų nė neskiriu. Neskiria ir žmonės su skaidria širdimi ir šviesiomis akimis."

Nepaprastai tobulą veikalo konstrukcija bei kompozicija, gili jautri autoriaus lyrika rimtai pagaua skaitytoją ir sukrečiamai paveikia. Viskas čia tikslu ir taupu. Nėra to žodinio stabdančio perkrovimo, kaip P. Antrušio "Sudiev, kvietkeli", neblaško skaitytojo paradoksų ir išraitymų gausybė, kaip A. Barono "Debesys plaukia pažemiu". Veikalas meistriškas ir tikrai meniškas.

Kazys Boruta, BALTARAGIO MALŪNAS. 260 psl. Antrasis leidimas. Iliustravo medžio raižiniais J. Kuzminskas. Viršelio aplanką piešė Alb. Bielskis. Spaudė M. Morkūno spaustuė. Išleido Knygų Leidykla Terra. Kaina \$2.50.

Petras Dulakis

METAS SIŪSTI NOVELĘ

Praeitais metais Chicagos Lietuvių Literatūros Draugija paskelbė Antrąjį Novelės Konkursą. Pirmajai premijai paskyrė \$100.00, antrajai — \$50.00, o trečijai — \$25.00.

Kai kurie konkurso dalyviai jau atsuntė savo noveles. Kiti vis dar lūkurioja, parašytus darbus taiso. Ilgiau laukti negalima. Konkurso terminas nebus pratęstas. Kas neatsiųs novelės iki š. m. balandžio 30 dienos, to novelė nebus įteikta vertintojams. Pasiryžusieji dalyvauti konkurse turi tuojau siųsti noveles tokiu adresu:

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJA
ANTRASIS NOVELĖS KONKURSAS
1739 S. Halsted St. Chicago 8, Ill.
Chicagos Lietuvių Literatūros Draugija

"SANTARVĖ" APIE SANTARVININKUS

1. LRS organas "Santarvė"

LRS savo veiklai stiprinti ir savo šalininkus šviesti 1951 m. viduryje pradėjo leisti D. Britanijos leidinį "Santarvė". Iš leidinio užrašo viršelyje aiškėja, kad jį leidžia LRS informacijos biuras ir "Santarvė" vadina Lietuvių Rezistencinės Santarvės biuleteniu.

Sis neperiodinis leidinys spausdinamas rotatorium, apie 25 psl. apimties. Techniškai spausdinamas labai blogai, vietomis neišskaitomas. Leidinio redagavimas primena Lietuvos gimnazijų žemesniųjų klasių vienkartinis leidinius. Tik šie pastarieji buvo žymiai efektingesni, nes gimnazistai, skaitydami, žinojo iš autorių pavardžių, kas straipsnius rašo. Tuo tarpu "Santarvė" nenurodo nė vieno autoriaus pavardės.

Jo pavadinimas biuleteniu vargu yra teisingas. Biuleteniu paprastai mes suprantame: a) trumpą, oficialų svarbių ir reikšmingų įvykių pranešimą; b) periodiškai pasirodantis mokslo draugijų ir kt. įstaigų darbų apyskaitas arba pranešimus apie jų būvį. Kadangi "Santarvė" savo puslapiuose daugiausia spausdina diskusinio pobūdžio straipsnius, tai pavadinimas "biuletenis" yra netikslus.

Bet tiek to. Ne leidinio pavadinime yra esmė. Manau, kad "Naujienu" skaitytojams yra įdomiau susipažinti su pačiu leidinio turiniu, nes tai oficialus organas organizacijos, kuri pasiūvusi vadovauti visai lietuviškai visuomenei tremty-

je. Sis leidinys, kaip rašo "Santarvė", yra skiriamas LRS nariams ir tik tam tikras egz. kiekis informacijos tikslu išsiuntinėjamas ir nepriklausantiems LRS-vei asmenims.

2. "Santarvės" turinys

Biuletenis turinyje suskirstytas į šiuos skyrius: 1) bendrasis, 2) okupuotoje Lietuvoje, 3) iš lietuvių gyvenimo užsienyje, 4) iš rezistencinės istorijos ir 5) organizaciniai reikalai.

Bendrojo skyriaus straipsnius sudaro skystoki, iš tremties laikraščių nurašyti, straipsniai, prisimenant kurį nors žymesnį įvykį, kaip Baltijos tautų tragedijos dešimtmetį, kariuomenės sukaktį ir t.t.

"Santarvė" stengiasi duoti žinių apie padėtį okupuotoje Lietuvoje. Gavęs šį leidinį, čiupau skaityti pirmoje eilėje šiuos straipsnius, nes LRS vadovai kiekviena proga giriasi, kad jie turi tiesioginius ryšius su kovojančia mūsų tauta. Ir koks buvo mano apsigyvimas, kai pamaciau, kad tai yra tik "Eltos" biuletenio ir vokiečių spaudos pranešimų apie Lietuvą nevykęs atpasakojimas. Šitie straipsniai yra įrodymas, kad LRS vadovų aukščiau minėtas tvirtinimas yra tuščias pasigyrimas tikslu sustiprinti savo autoritetą tremtinių masėj.

Skyriuje iš lietuvių gyvenimo užsienyje, atkalbama išgavusi litanija apie VLIKą, kuris tarėsi ir nesutarė, kuris nesutarė ir vėl tarėsi... Ir taip "grynus faktus" iškelia viešumon, kad mes visi žinotume ir

santarvininkų vienminčiai įsidedę į galvą kaip specialią dalį šios partijos istorijos. Gi prieš "diplomatinį šefą", kurio dispoziciją yra pusė tūkstančio dolerių kas mėnuo ("Tėv. Žib." Nr. 9, 1952), žemai, nulenkia galvą ir prašo pasigailėjimo, kad iškristų koks doleriukas ir santarvininkų "gyvybinei veiklai".

Kadangi santarvininkai dar savo istorijos neturi, tai "Santarvė" leidžia savo puslapiuose pasigėrėti savo bendraminčiams Laisvės Kovotojų S-gos veikla okupuotoje Lietuvoje, kuri, žinoma, nieko bendro neturi su LRS istorija.

Manau, kad kiekvieną skaitytoją daugiausia domina straipsniai ir žinios apie pačią LRS. Tad prie šių ir sustosime.

3. LRS — politinė partija

Santarvininkai kiekviena proga stengiasi pabrėžti, kad LRS nėra politinė partija. Savo puslapiuose "Santarvė" aiški-

na, kad kovojanti tauta ir tremtinių masės šių politinių partijų neapkenčia ir joms nepritaria. Toks tvirtinimas yra sąmoningas veidmainiavimas tikslu padidinti savo pasekėjų eiles.

Kas yra politinė partija?

Politinė partija yra sąjunga esmenų, kuriuos jungia bendros idėjos, bendros pažiūros į valstybės sutvarkymą, į politinių, ekonominių ir kultūrinių visuomenės santykių sutvarkymą ir kurie tas savo pažiūras, savo idėjas stengiasi įvykdyti, paimdami valdžią į savo rankas arba savo įtaka veikdami valdžią norima linkme.

Šį politinės partijos aptarinėjimą pakartojau tuo tikslu, kad skaitytojas pats galėtų padaryti išvadą iš davinijų, kuriuos mums duoda LRS organas "Santarvė".

Santarvė Nr. 2 straipsnyje "Demokratija ipareigoja" rašo: "LRSantarvė kategoriškai, nedviprasmiškai ir besąlyginiai yra pasisakius už demokratinus principus. Savo steigiamą-

jame akte ji iškilmingai pareiškė:

"Mūsų galutinis tikslas" Tautos Išsilaisvinimo Kovos pergalė.

Nepriklausomos Lietuvos Respublikos, sutvarkysimos demokratiniais pagrindais, atstatymas,

igyvendinimas Laisvoje Tėvyneje (mano pabr. J. S.) mūsų Tautos karštųjų troškimų ir žmonijos didžiųjų idealų — krikščioniškoji moralė, humaniškoji meilė žmogaus žmogui, laisvė, teisė ir socialinis teisingumas,

kad laisvas lietuvis savoje žemėje, aplaistytoje jos ištikimųjų dukrų ir sūnų krauju, galėtų kurti laimingą, šviesų ir tarpų rytojū."

Jei LRS savo pagrindiniu tikslu statytų tik tautos išsilaisvinimo kovą, tai atsistačius Nepriklausomai Lietuvos valstybei, t. y. tikslą pasiekus, jos veikimas tuo pačiu sustotų. Tokiu atveju LRS negalima būtų prikšti politinės

partijos pobūdžio. Bet LRS vienu iš pagrindinių tikslų laiko igyvendinimą Laisvoje Lietuvoje tam tikros socialinės santvarkos, kurią, savaime suprantama, nustatys jų politinė programa. Taigi, aiškiau nė viena politinė partija negalėtų apibūdinti savo pagrindinių tikslų, kaip juos skelbia LRS.

4. LRS — tautininkų kontroliuojama organizacija

Čia D. Britanijoje gyvenantiems tremtiniams nekelia jokio abejojimo, kokio pobūdžio yra LRS kaip politinė partija. Tai yra tautininkų kontroliuojama organizacija, organizuojama tikslu sužvejoti tremtinių tarpie daugiau tautininkams pasėkėjų ir juos panaudoti savo tikslams.

Šį mano tvirtinimą patvirtina ir pati "Santarvė", aiškindama apie demokratiją. Straipsnyje "Demokratija ipareigoja" rašoma: "Demokratija ypač ipareigo-

ja mus lietuvius, kurie demokratinu gyvenimu tegyveno palyginti labai trumpą laiką. Tačiau ir 1923—26 metais vargiai galėtų būti laikomi tikrai demokratiškais".

Tai kurį laikotarpį laiko santarvininkai demokratinu?

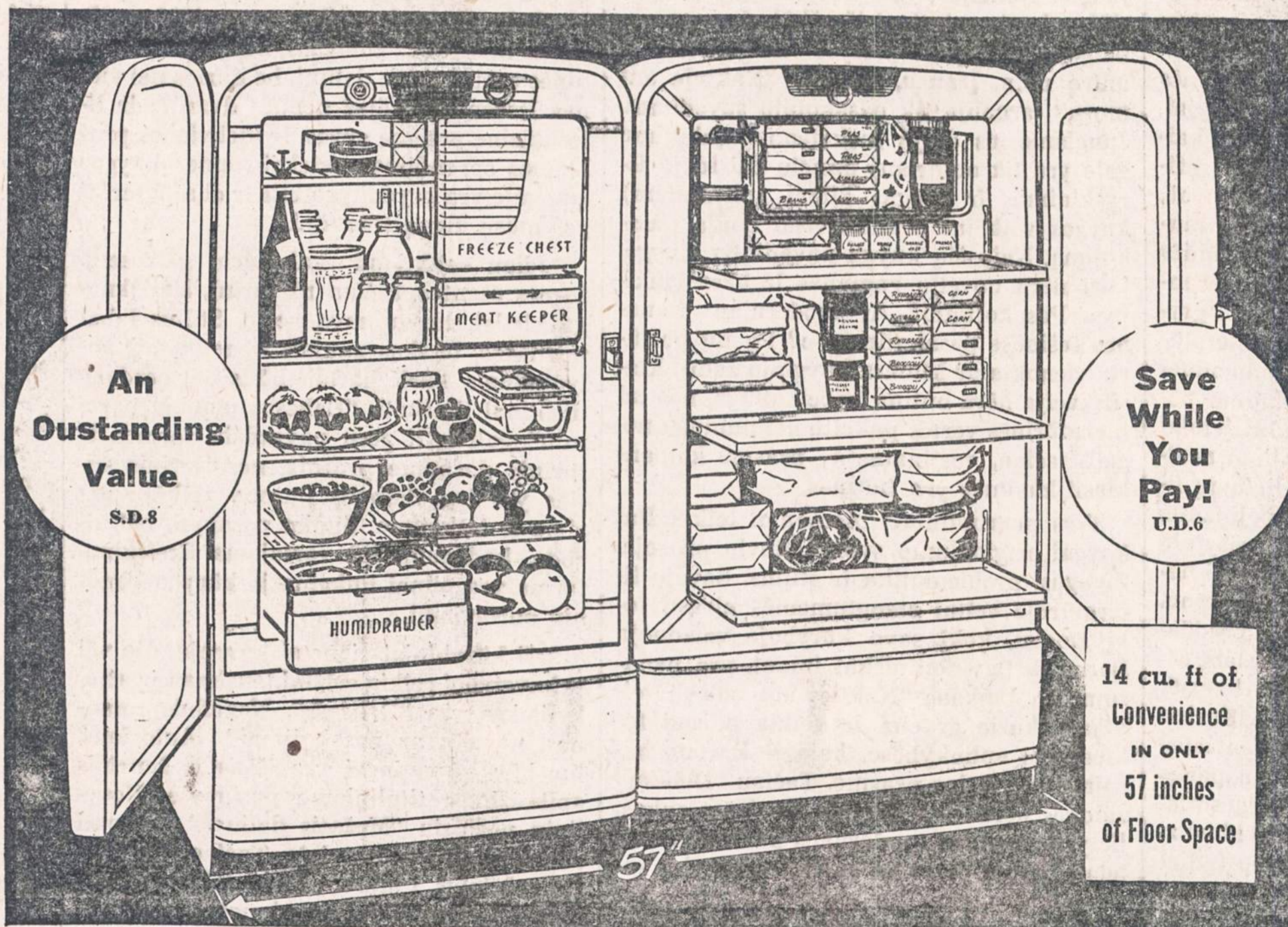
1923—26 metai santarvininkams yra nedemokratiniai, nes, anot jų, nebuvo... administracinio teismo. Apie buvusį tautininkų režimą minėtame straipsnyje, kaip ir kituose "Santarvės" puslapiuose, neužsimenama, bet iš išvedžiojimų apie demokratiją, aišku, tautininkų režimas buvęs demokratiškiausias.

Dar aiškiau, tautininkų minčių šviesoje, pasisakoma straipsnyje "Partijos šiaupis ir anapus geležinės uždangos". Šiame straipsnyje stengiamasi paneigti tremtyje veikiančių partijų tikslingumą ir net iškeliamas jų šalingumas tautos vienbei. Str. baigiamas šia išvada: (Tęsinys 4-ame puslapyj)

HERE'S A BIG DEAL!

Take a LOOK at Our Westinghouse TWINS

8 cu. ft. De Luxe REFRIGERATOR and 6 cu. ft. Upright HOME FREEZER

An Outstanding Value S.D.S.

Save While You Pay! U.D.6

14 cu. ft. of Convenience IN ONLY 57 inches of Floor Space

\$100.00

FROZEN Foods

FREE!

With the Purchase of These Two Units

Your Choice of High Grade Frozen Foods

- Convenient Bank Terms
 - Up To 78 Weeks To Pay
 - Low Rate Of Interest
 - Down Payment Less Than Your Food Bill
- COME IN AND SEE THESE UNITS IN OUR STORE
- See for yourself how easy it is to own this Freezer-Refrigerator Combination

- A LARGE SELECTION OF OTHER WESTINGHOUSE APPLIANCES
- Ranges
 - Washers
 - Dryers
 - TV Sets
 - Sewing Machines

IT'S A BRAND-NEW, MONEY-SAVING IDEA!

CHECK THESE BENEFITS!

- ✓ A Refrigerator with a Butter Keeper... Mea Keeper... Humidrawer... and many other convenience features!
- ✓ A stoop-saving, step-saving, Upright Home Freezer that stores dozens of complete meals at your finger tips—helps pay for itself!
- ✓ Fast-freeze leftovers—eliminate waste... save by quantity and in-season buying.
- ✓ Minimum floor space—maximum storage space.
- ✓ Famous Westinghouse quality, long life, low operating cost.

And it means you're always ready for last minute guests.

Put a Westinghouse 8 cubic ft. De Luxe Refrigerator and 6 cubic foot Upright Home Freezer side by side in your kitchen or wherever each can serve you best. It's a pair no other combination—nor any other single unit—can match! For convenience, capacity and low cost, it's the tops! You can buy them as a pair... or singly. The two will outperform, and out-convenience more expensive, single-unit refrigerator-freezer combinations. Come in... let us tell you more about this grand, new, money-saving idea!

YOU CAN BE SURE...IF IT'S Westinghouse

GARRICK MUSIC SHOPS

4141 WEST MADISON STREET
733 WEST 63rd STREET

SACRAMENTO 2-2025
WENTWORTH 6-0085

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

These features mean economy

Life-Belt Element
Ionodic Rod Rust Prevention
Ten-Year Service Warranty

TOASTMASTER
Standard Model
AUTOMATIC ELECTRIC
WATER HEATER
30 to 150 GALLONS

Labai rūpestingai pritaikyta "Toastmaster" Elektrinio Vandens šildytuvo ypatybė suplanuota taupimui namuose! Life-Belt Element ypač našus... o veikia meto tanko vidų nuo rūdies. Ionodic Magnesium Rod apsaugo tvirtą vandenį jūsų šeimai... kas reikiama tyra kaip kristola karšta vandenį jukybė reikiama ir eties metu tarnyba be kliūčių! O ilgalaikė kokybė reikiama ilgalaiki taupymui! Leiskite parodyti, kaip jūs galite įsitempti dolerių šildymui vandens su "Toastmaster" Vandens šildytuvu.

EASY TERMS

HILLTOP

TELEVISION, RADIO & APPLIANCES INC.

3050 W. 111th Street
Hilltop 5-5511

Open Monday and Thursday Evenings

SEALY SLEEP LOUNGES

SAVE
\$70.00
TO
\$124.00

BIGGEST SALE EVER, ANYWHERE!

OUR LOWEST PRICES IN 7 YEARS!
HUNDREDS FOR IMMEDIATE
DELIVERY!
FEW OF A KIND FABRICS
AND SAMPLES!
HURRY!

NELSON... \$179
usually \$268

MODERN... \$199
usually \$298

A NUMBER OF MODELS
TO CHOOSE FROM

**30 DAY
TRIAL OFFER**

GARRICK

1100 SOUTH WABASH AVENUE

avoid

morning
backache

due to sleeping on a
too-soft mattress

*Designed in Cooperation
with Leading Orthopedic Surgeons*

Sealy
FIRM-O-REST
**POSTUREPEDIC
MATTRESS**

ADVERTISED
BY
AMERICAN
MEDICAL
ASSOCIATION
PUBLICATIONS

REPLACEMENT OR REFUND OF MONEY
Guaranteed by
Good Housekeeping
IF NOT AS ADVERTISED THEREIN

How long is it since *you've* awakened relaxed and zestful . . . free of that nagging, nerve-racking pain in the small of your back . . . ? Stop expecting truly healthful, restorative sleep from a mattress that lets the "vital third" of your body sink into dangerous muscle strain! . . . and replace it with the superb new Sealy Posturepedic Mattress, designed in cooperation with leading orthopedic physicians to give YOU the rest of your life! The SEALY Posturepedic is *firmer* and more *resilient* . . . supports every inch of your body with a completely new kind of healthful sleeping comfort! Choose the Sealy Posturepedic Mattress today and discover *why* Sealy is the "outstanding mattress in its field."

*See our Sealy Firm-O-Rest Posturepedic Now
Matching Posturepedic Box Spring Also Available*

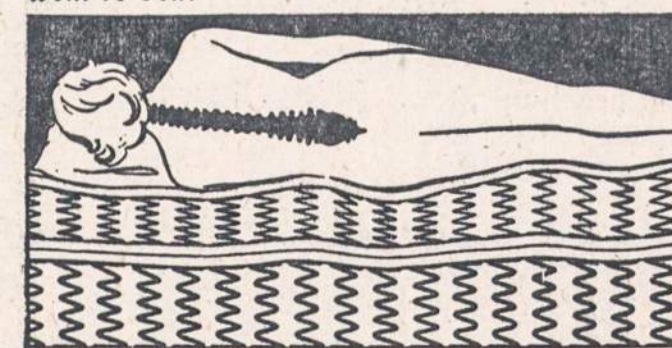

Free HERE'S ONE OF THE MOST IMPORTANT BOOKLETS YOU'LL EVER READ... "The Orthopedic Surgeon Looks at your Mattress" . . . and it's yours absolutely without charge or obligation of any kind! Come in and get your FREE copy today and learn HOW you can enjoy truly healthful, relaxing rest!

Sleeping on a Sealy is like Sleeping on a Cloud!

MORNING BACKACHE OFTEN BEGINS HERE! . . . On this too-soft, improperly constructed mattress that lets the heaviest third of your body between shoulders and hips sink into dangerous "slumber slouch"! You wake up more tired than when you went to bed.

"OH-WHAT-A-BEAUTIFUL-MORNING!" BEGINS HERE! . . . On a Sealy Posturepedic Mattress where hundreds of superior Sealy Posturepedic coils support and sustain your sleeping posture properly, truly provide spine-on-a-line comfort!

FURNITURE COMPANY

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

TEL. WEBSTER 9-3523

"SANTARVĖ" APIE SANTARVININKUS

(Tęsinys iš 2-ro pusl.)

"Okupuotoje Tėvynėje šandien tėra viena 'partija' — lietuvių partija. Užsienyje laimingesni tautos vaikai gali visai pramogauti, galvoti ir projektuoti, kaip sudaryti partinį kapitalą ateičiai, to niekas niekam negali drausti. Bet tai nėra nei realus, nei svarbiausias tikslas. Svarbiausias tikslas — visų lietuviškų rezistencinių pajėgų santarvė, kovos vienybė, didesnis lėšų sutelkimas tiesioginiams laisvinimo uždaviniams. Lietuvių visuomenė užsieniuose, susibūrusi į Lietuvos Rezistencijos Santarvę tiesioginiams laisvės kovoms ir jai talkininkavimui uždavinį stato į pirmą vietą ir ji turės jai nuolat kreipti dėmesį."

Iš viso to kas aukščiau minėta, aišku, kad LRS siekia vienos partijos režimo, kokį atstovavo tautininkų režimas N. Lietuvoje.

5. LRS vadovybė ir veikla

LRS Santarvės įsteigimo data oficialiai skaitoma 1950 m. rugsėjo 8 d., kas matyti iš jų steigimo akto, paskelbto spaudoje (Žiūr. "Nepr. Lietuva", Nr. 1/247, 1951 m.). Organizuoti pradėta D. Britanijoje, atvykus iš Romos p. S. Lozoraičiui aukščiau pažymėtu laiku ieškoti paramos tremtiniuose savo "diplomatinio šefo" pretenzijoms įteisinti.

"Santarvė" Nr. 3 rašo, kad "VLKas neigė Lietuvos Diplomatinio šefo teises bei pačią instituciją". Todėl, "grėsmingai Lietuvos laisvinimui eikai sustabdyti", pripažįsta "Santarvė", "buvo įsteigta LRS".

Iš "Santarvės" Nr. 4 matyti,

kad Vyr. Komitetas sutartas ir pakviestas (bet nerinktas! JS) Amerikos ir Europos kraštų organizacinių komitetų yra šios sudėties: pirmininkas — S. Kuzminskas, vicepir. — J. Vėbra ir S. Žymantas, sekretorius Amerikos reikalams — S. Mackevičius, sekretorius Europos reikalams — F. Neveravičius ir nariai — L. Bičiūnaitė, B. Bie-liukas, K. Drunga, J. Masiulis, B. Raila, H. Zemelis.

LRS Santarvė, siekdama kontroliuoti visame pasaulyje išsiniams. Lietuvių visuomenė užsieniuose, susibūrusi į Lietuvos Rezistencijos Santarvę tiesioginiams laisvės kovoms ir jai talkininkavimui uždavinį stato į pirmą vietą ir ji turės jai nuolat kreipti dėmesį.

Pasaulio kraštuose santarvininkai numatomi organizuoti į skyrius ir branduolius. Skyrius numato apimti didesnį skaičių narių, gi branduolis — pavienius.

Europoje, kaip rašo "Santarvė", skyrių bei branduolių organizavimas vyksta patenkinamai, bet daug pavienių rezistentų dar neapjungta. Iš šių skyrių veiklos aprašymo matyti, kad jie yra tik britų salose, būtent: Bradford, Derby, Manchester, Nottingham, Coventry. Nors D. Britanijoje šiai organizacijai organizuoti yra palankiausias sąlygos, nes tremtinius apjungia tik viena Lietuvių Sąjunga ir kitos organizacijos nedaro jokios konkurencijos. Tačiau santarvininkai yra tik-

rai lietuviams apsvyglę, nes jų "idėjomis" nesidomi ir nevengia viešai pasakyti jiems tiesos žodį į akis. D. Britanijoje lietuvių rya pakankamai sąmoningi išskirti pelus nuo grūdų. Iš 5-6 tūkstančių tremtinių ir iš apie dešimt tūkstančių senųjų išveičių santarvininkai vargu yra surinkę apie šimtą savo bendraminčių. Ir tai pasiekę veikdami nuo 1950 m. rugsėjo m.!

Amerikoje, skyrių ir branduolių organizavimas buvo pradėtas tik šių metų pradžioje ir dar nieko nepadarė. Tikisi, kad ypač geros ir plačios perspektyvos yra JAV valstybėse. Čia, anot "Santarvės", turės būti vienas svarbiausių santarvininkų centrų. Jau dabar veikia jų skyriai Los Angeles (Calif.), New Yorke ir Rochester, N. Y.

Kanadoj ir kituose kontinentuose dar vis svaidomas partinis tinklėlis, bet be pasekmių.

6. LRS lėšos

Lėšų klausimas santarvininkams yra gyvybingiausias reikalas. "Ji turime dažnai svarstyti skyrių ir branduolių pasikalbėjimuose, numatyti visas galimas priemones ir, svarbiausia, išsąmoninti pirmiausia patys atlikti pareigą", ragina "Santarvė" savo bendraminčių.

Šiuo reikalu santarvininkų vadovas S. Kuzminskas savo garšiam pasikalbėjime su "korespondentu" (Žiūr. "N. Liet." Nr. 35, 1951 m.) pareiškė pretenziją net į Tautos Fondo lėšas. Žadėjo net painformuoti visuomenę, jei "jos bus prieinamos artimiausioje ateity".

Kadangi Tautos Fondo valdytojas VLKas santarvininkų vado prašymą nepatenkino, tai jis kersindamas pradėjo varyti propagandą D. Britanijos lietuvių tarpe prieš aukų rinkimą Tautos Fondui. Dėl šios piktos propagandos lietuviams stipriai reagavo ir šį reikalą net iškėlė pračiais metais D. B. Lietuvių S-gos visuotiniame suvažiavime, nes S. Kuzminskas yra vienas aktyvesnių šios organizacijos narių ir dažnai renkamas į centrinius organus pvz. šiuo metu jis yra s-gos tarybos narys. Šis faktas labai sukompromitavo santarvininkų vadą ir, norėdamas išvengti kryžminės ugnies, diplomatiškai užsigynė suvažiavime ir vėliau "Brit. Lietuvyje", šuktelėdamas "neatsimenu". Gi kitas s-gos tarybos narys V. Ignaitis tame pačiame laikraštyje vėl pakartojo šį atsitikimą sekanciai:

Prieš DBLS atstovų suvažiavimą Bradforde buvo LRS susirinkimas. Šiame susirinkime p. St. Kuzminskas, LRS Santarvės pirmininkas, pasisakė prieš T. F., patardamas grąžinti tuščius aukų lapus. Be to, rodydamas pirštu į save, aiškiai pasisakė, kad ir jis esąs T. Fondui neaukojančių skaičiuje. Tai šis faktas ir buvo iškeltas DBLS suvažiavime.

Kad p. St. Kuzminskas šio fakto neatsimena, aš nesistebiu, nes Bradforde prieš T. F. viešai pasakyti žodžių suvažiavime viešai išsigynė."

Po tokio nemalonaus įvykio santarvininkai savo taktiką aukų rinkime, atrodo, bent viešai yra pakeitę ir jau negirdėti, kad varytų propagandą prieš T. Fondą. Pagaliau jie suprato, kad tokia propaganda kompromituoja juos pačius. Todėl "Santarvė" Nr. 2 nedraudžia aukų rinkimo "fondams bei organizacijoms, kurios renka įvairiems politikos, kultūros ar šalpos tikslams aukas iš lietuvių visuomenės užsieniuose. Tiktai pabrėžiame, kad pirmoje vietoje mes turime prieš akis LRS reikalus ir tuo atžvilgiu visuomet drausmingi turėtume stengtis atlikti savo pareigą." Tuo tarpu apie Tautos Fondo nieko nesakoma. Tačiau LRS neigia VLIKą ir "Santarvė" reikalauja jį atsistatydinti, kuris valdo T. Fondą, tai tuo pačiu santarvininkai yra priešingi ir aukų rinkimui šiam tikslui tol,

kol LRS negaus iš jo tam tikros dalies.

Kol LRS negauna lėšų iš T. Fondo, tai santarvininkai privertė jų ieškoti tremtiniuose. "LRS Santarvė negauna jų iš jokių fondų ir, savo uždavinius vykdydama, turi remtis vien savo narių duosnumu", rašo "Santarvė" Nr. 2. D. Britanijoje lietuviams nėra turtingi ir iš kelių narių nepririnks krepšio pinigų, todėl ir santarvininkų visos viltys dedamos į dėdės Samo kraštą, kur, jų įsivaizdavimu, tik doleriais lyja.

7. Pabaiga

Baigiant noriu painformuoti, kad santarvininkai D. Britanijoje, nors ir negaus iš savo narių skaičiumi, bet tremtiniuose kelia nerimą ir destruktiviai veikia D. B. Lietuvių Sąjungą. Kai kuriuose skyriuose, o ypač Liet. S-gos centre, vyksta šiuo reikalu dideli nesutarimai, nes centro valdybos narys yra žymiausias santarvininkų vadovas S. Kuzminskas.

DBLS-gos laikraštis "Brit. Lietuvis" buvo jau patekęs į santarvininkų įtaką ir jo faktinis redaktorius J. Senkus pradėjo spausdinti jų propagandinius straipsnius prieš VLIKą. Tik L. S-gos nariams ir skyriams reagavus laiškais ir straipsniais (kurie, žinoma, laikraštyje nebuvo spausdinami) dėl šių neigiamų reiškinų, centro valdyba pašalino minėtą redaktorių iš redakcinės kolegijos, kaip užsimaskavusį santarvininką. Tiesa, viešumai buvo pranešta, kad J. Senkus pats pasitraukė, nenurodant priežasčių.

Tuo tarpu, atrodo, kad santarvininkų įtaka s-gos centruose organuose yra sumažėjusi, bet ji dar nepašalinta. S-gos nariai net viešai reikalauja pašalinti santarvininkų vadus iš Lietuvių S-gos ir tuo užkirsti kelią jų ardomajai veiklai

(Žiūr. "Tėv. Žib." Nr. 5, 1952 m. str. "VLKas, politinės partijos ir mes"). Bet ši klausimą tegali išspręsti tik s-gos visuotinas suvažiavimas, kuris įvyks tik šių metų rudenį.

LRS Santarvė labai primena voldemarininkų LRS organizaciją Kanadoj, kuri jau suskilo ir savo "idealus" pradėjo aiškintis teismuose.

Pagyvensime ir pamatysime,

ar ir mūsų angliškoji LRS išsi-laikys nesuskilus, nes jau girdėti ir jų narių tarpe nepasitenkinimas "diplomatinio šefo" ambicijomis ir gal jie ateityje pradės aiškintis savo "idealus" teismuose. Bet išveičioj esanti lietuvių visuomenė sprendimą jau yra padariusi: LRS kenkia lietuvių tautos išlaisvinimo kovai.

D. Britanija, 1952.III.24 d.

JAU IŠEJO IŠ ŠPAUDOS

Kazio Borutos Knyga Baltaragio Malūnas

BALTARAGIO MALŪNAS — knyga, kurią 1945 m. rudenį bolševikai per apsirūkimo išleido Lietuvoje, bet tuojau surinko iš visų knygynų ir sunaikino.

BALTARAGIO MALŪNAS — knyga, kuri primena mums Lietuvą visame jos puikume, kurios puslapiai tebedvelkia Lietuvos vėsi ir arimų kvapui, kurioj vaizduojama kaimiečio vargai ir rūpesčiai toki mažučiai ir mieli, palyginus juos su šurplia šlandienybe.

BALTARAGIO MALŪNAS — knyga, kokių mažą mūsų pokarinėje literatūroje, kuri mums parodo mūsų kraštą ir lyjant, ir saulei šviečiant ir vėjams užaujant, o autorių pačiame talento subrendime.

BALTARAGIO MALŪNA' išleido Knygų Leidykla TERRA. 256 psl., kaina \$2.50. Reikalaukite: TERRA, 946 W. 31st Place, Chicago 8, Ill.

Pradedant 1897 metais, iki šiai dienai taupytojai District Savings b-vėję pelnė ir pelno didesnį uždarbį ant taupų... nežiūrint sąskaitos balanso...

DABAR... nuo Liepos 1 d... mūsų dividendas tapo pakeltas net 25%... Vadinasi mūsų taupytojai šiandien uždirba daugiau negu bile kada pirmiau... Apart pelno, District Savings teikia jums pilniausiai apdraustą apsaugą... ir draugiškiausią patarnavimą.

District Savings and Loan Association
3236 South Halsted St.
Our Future Home

HEMOROIDAI

ISIMAMI BE OPERACIJOS

Gydymui nereikės nutraukti darbo

Dr. W. D. McCleery, D. C., N. D.

7911 South Ashland Ave. Phone: Vincennes 6-6242

VARTOTI AUTOMOBILIAI

Visų išdirbysčių. Nužemintos kainos.

PLYMOUTH 1952
Lengvi išmokėjimai. Nemokamas patarnavimas leidimams ir apdraudoms

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
CHRYSLER - PLYMOUTH DEALER

4030 Archer Avenue Tel.: Virginia 7-1515

SIUNTINIAI I LIETUVĄ

visus mokesčius čia sumokėjus

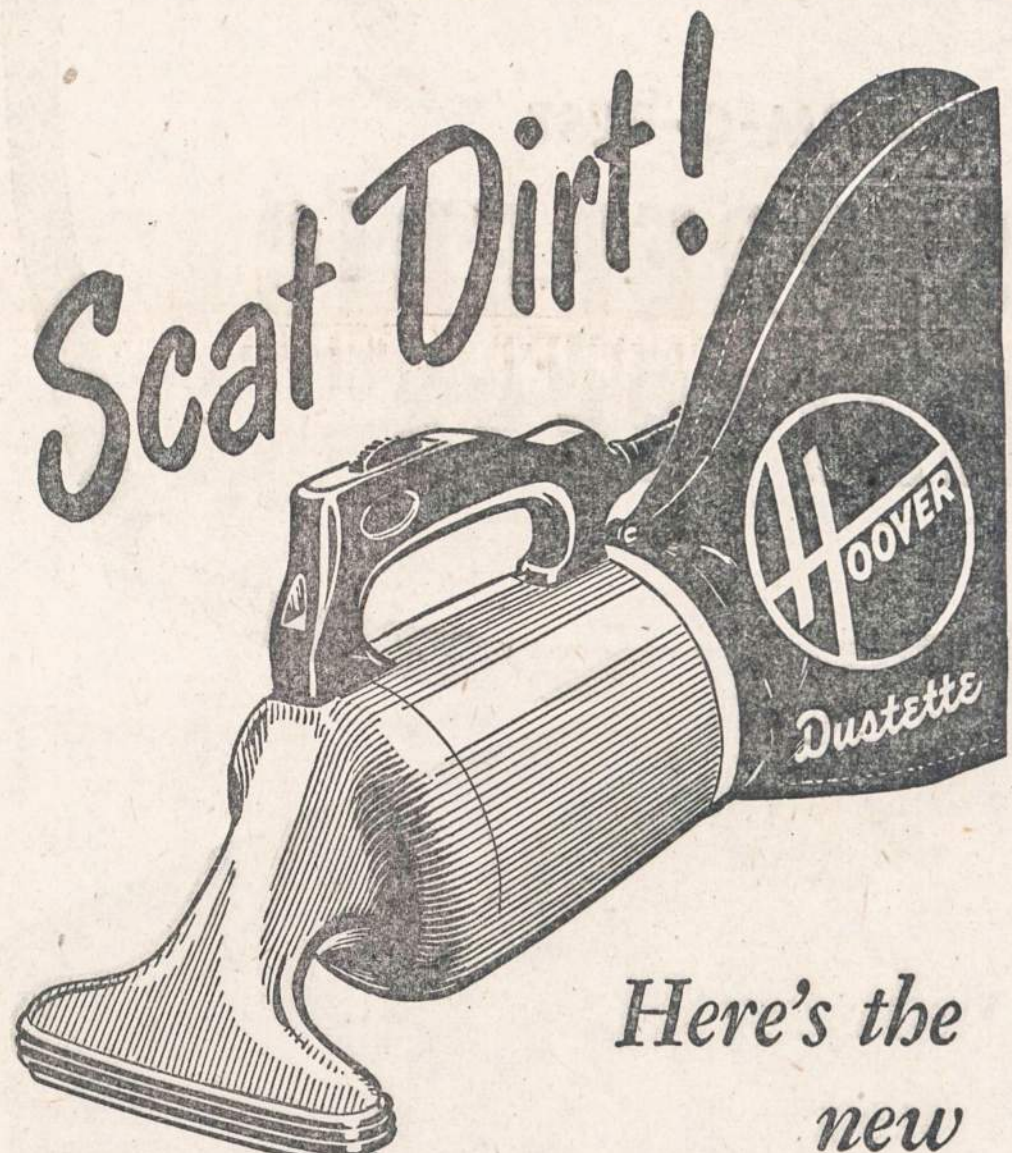
100% apdrausta

DRABUŽIAI GYDUOLĖS ir t. t.

Jūsų giminės gauna be jokių jėms išlaidų

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.
220 SO. STATE ST., CHICAGO Tel. WAbash 2-9354

Atdara šeštadien, iki 1:30 popiet.

Scat Dirt!
Here's the new
HOOVER DUSTETTE
Made by the makers of the famous HOOVER CLEANERS

Come in today and see this new Hoover Dustette for yourself. See how easily it routs dirt from those hard-to-clean places... stair treads and risers, furniture, automobile interiors. It's always ready for those quick brush-ups, too.

You'll find a new use for it every day. You'll love the light flexibility of it... the easy-grip handle, light weight, the long cord that lets you move around freely. Brush in nozzle picks up lint and litter fast. 26⁹⁵

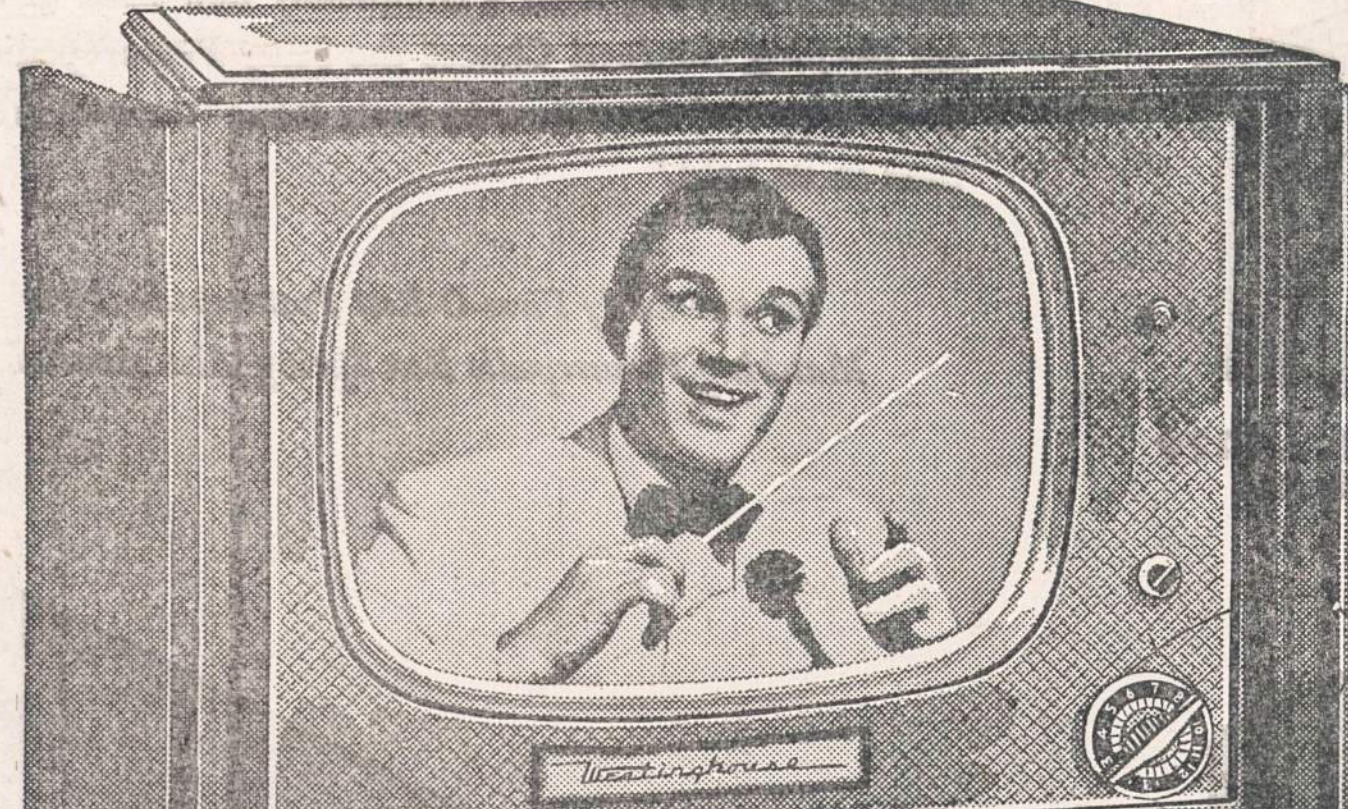
HOOVER You'll be happier with a Hoover

HILLTOP TELEVISION & APPLIANCES, INC.

3050 W. 111th Street HILLtop 5-5511
OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

4-NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.—ŠEŠTAD., BALANDŽIO 26, 1952

Now at Guaranteed Electric

Westinghouse TELEVISION
with *Electronic Clarifier*

Here's the startling new advance in television that makes viewing completely enjoyable! The exclusive Electronic Clarifier insures INTERFERENCE-FREE reception... clear pictures that stay clear! The super-power chassis delivers the strongest, sharpest pictures you've seen on any television!

20" PICTURE — THE WELLINGTON. A fine-furniture console in luxurious mahogany veneer. Famous Westinghouse Single Dial Tuning. Model 652K20. EASY TERMS

OUR EASY CREDIT PLAN GIVES YOU 65 WEEKS TO PAY! SEE COLOR—ENJOY UHF. A UHF adaptor and color adaptor or converter can be easily attached to connectors at the rear of the chassis.

YOU CAN BE SURE...if it's Westinghouse

SEE ALL THE NEW WESTINGHOUSE TV TABLE MODELS, CONSOLES, COMBINATIONS

GUARANTEED ELECTRIC APPLIANCE AND FURNITURE COMPANY

2876 W. Cermak Bishop 7-3333

Open Monday and Thursday Evenings

Kiek Tik Norit Naujų ir Senų

MILDA BUICK SALES

907 West 35th Street LAfayette 3-2022

"NAUJENAS" SKAITO VISŲ SROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, BIZNIERIAI, PROFESIONALAI, DVASININKAI, VALSTYBININKAI, MOKSLININKAI JIE ŽINO, KAD "NAUJENOS" PADUODA TEISINGIAUSIAS ZINIAS IR GERIAUSIAS RASTUS.

DĖL POLEMIKŲ IR KRITIKŲ

Abejoju, ar rasis kuris kitas taip uoliai sekęs mūsų spaudoje spausdinamą polemiką bei kritiką. Išimkite tai iš spaudos, ir aš nė nemirktelėjęs, nors ko vidury metų, nutrauksiu visas savo prenumeratas.

Tiesa, jos tiek nėra, kiek aš norėčiau: daug praslenka pro mūsų gyvenimą ir visai nepaliečiamų klausimų, kartais — labai svarbių.

Besekdamas mūsų spaudoje polemiką bei kritiką, esu pastebėjęs ir tokių dalykų, dėl kurių norėčiau ir aš tarti savo nuomonę.

Vienas dalykas būtų geras, jei išskeltuoju klausimu polemika tilptų tame pačiame laikraštyje. Tada skaitytojas turėtų abiejų autorių samprotavimus, jų keliams faktus, argumentus ir, bendrai, visa tuo klausimu panaudotą medžiagą. Tuo būdu skaitytojui lengviau būtų išskeltuoju klausimu susidaryti savo nuomonę. Būtų kilnu siekti pakelti skaitytojų kultūros lygį iki to, kad jie imtų vis daugiau naudotis savo protu. Man čia labai malonu konstatuoti, kad „Naujienose“ tokį reiškinį teko jau ne kartą pastebėti. Nedaug aš turiu vilties, kad mūsų visa kita spauda pasektų „Naujienų“ pavyzdžiu. Yra ir tokių, kurie, kaip užkrečiamos ligos, bijo ir saugo savo skaitytojus nuo kitokių samprotavimų. Su skausmu tenka sutikti su faktu, kad dar nemažai yra tokių, kurie teprenumeruoja tik vieną kurį laikraštį, atseit, tik jų pakraipos. Tai tenka turėti galvoje, ir todėl būtų pagaiduotina, kad oponentai daugiau dėtų citatų ir ištraukų, ypač tų vietų, dėl kurių jie veda ginčus.

Tiesa, tas pareikalaus laikraštyje daugiau vietos, bet, turint galvoje tų polemikų didelę reikšmę, tenka prisitaikyti aplinkybėms ir su vieta nesiskaityti. Be to, tas būtų galima lengvai kompensuoti, sutrumpinant tas polemikas bei pašalinant iš jų dažnai pasitaikantį plūdimąsi bei šmeižtus, nieko bendro neturinčius su pačiu klausimu. Mano supratimu, tas oponentas, kuris vietoj rimtų samprotavimų, argumentų ir faktų, paleidžia kaip iš kiauro maišo didžiausią rinkinį pačių vulgariausių frazių arba apšmeižia savo oponento asmenį, keldamas jojo būtas ir nebūtas nuodėmes, tikrai klysta, jei galvoja esąs didvyris ir į „šipulius sumalęs“ savo oponentą. Deja, viduramžių laikai jau senai praėjo, tad pasikeitė ir tų laikų pažiuos. Mano akys toks autorius yra labai menka asmenybė, nors jis ir būtų pačių garbingiausių titulu atstovas.

Labai dažnai puolami, kurmiai, patamsių gaivalais, gangsteriais ir dar kitokiais vardais vadinami kai kurie autoriai vien tik dėl to, kad jie nepasirašo savo tikros pavardės. Argi skaitytojui svarbu, kas po straipsniu pasirašo? O ne, man visai tas neįdomu. Man įdomu, kas jame rašoma, kokie klausimai keliami, kaip samprotaujama, kuo argumentuojama ir t. t. Jei menki dalykai, menki argumentai ir dar kvailiau samprotaujama, tai tegul ir pačia garsiausia pavarde bus pasirašyta, padėties nepakeis.

Pavardė turi didelės reikšmės tik tiems, kurie vadovaujasi ne savo protu, o fanatiškai tiki kitų protais, nors jie ir didžiausias nesąmones skelbtų. Polemika ir kritika yra visuomenės gyvenimo reiškinys studija, todėl mes, norėdami būti lygūs visam civilizuotam ir kultūringam pasauliui, turėtumėm stengtis, kad mūsų polemika ir mūsų kritika apimtų kuodaugiausias ir palietų visus mūsų gyvenimo reiškinis, turinčius didelės reikšmės mūsų gyvenimo pažangai ir tobulėjimui. Neturėtų būti pamiršta, kad ir pacioje polemikoje bei kritikoje būtų kuo daugiausiai kultūringumo, proto, objektyvios tiesos ir gerų norų, o ypač pradėkime gerbti kitų samprotavimus, jei norime, kad mūsų pačių būtų gerbiami.

Mano supratimu, čia turėtų daugiau dėmesio atkreipti patys redaktoriai. Blogesniais atvejais, jie turėtų patys nevykusius straipsnius pašalinti, išmetant visa tai, kas yra nekultūringa ir negražu. Vėliau ir patys autoriai nerąšys sieksminių straipsnių, iš kurių išmetus visą nereikalingą balastą, apie patį reikalą dažniausiai pasilieka vos keletas eilučių, o kartais ir nieko nelieka, išėmus tik parašą.

Mano supratimu, čia turėtų daugiau dėmesio atkreipti patys redaktoriai. Blogesniais atvejais, jie turėtų patys nevykusius straipsnius pašalinti, išmetant visa tai, kas yra nekultūringa ir negražu. Vėliau ir patys autoriai nerąšys sieksminių straipsnių, iš kurių išmetus visą nereikalingą balastą, apie patį reikalą dažniausiai pasilieka vos keletas eilučių, o kartais ir nieko nelieka, išėmus tik parašą.

NAUJIENAS skaito beveik visi lietuviai, todėl toks gausus žmonių skaičius ir atsiliepia į skelbimus.

Žvejai Pensylvanijoje

Artimiausi žvejų pranešimai Pensylvanijos lietuvių kolonijose įvyks:

Pittsburghe balandžio mėn. 27 d., sekm., 3 val. p. p., Lietuvių Piliiečių svetainėje (1723 Jane St.)

Eastone gegužės mėn. 3 d., šeštadienį.

Philadelphijoje gegužės mėn. 4 d., sekm., 3 val. p. p., šv. Kazimiero parapijos salėje.

Kitose Pensylvanijos lietuvių gyvenamose vietose žvejai lankysis birželio mėn. pabaigoje, kai apvažinės New Jersey, New Yorko, Connecticut ir Massachusetts kolonijas.

Philadelphia, Pa.

Žvejų pranešimai gegužės 4 d.

3 lietuviai jūrininkai, kurie šiuo metu lanko lietuvių kolonijas Rytuose, į Philadelphia atvyks gegužės mėn. 4 d., sekmadienį. Ta proga šv. Kazimiero parapijos salėje šaukiamas ypatingas Philadelphia lietuvių susirinkimas, kurio pradžia 3 v. po pietų.

Lietuviškoji visuomenė kviečiama to sekmadienio popietį rezervuoti mielųjų svečių pagarbimui ir išklausymui jų pranešimų, kurie iki šiol visur, kur tik žvejai pasirodė, yra sukėlę didelį ne tik lietuvių, bet ir amerikiečių visuomenės bei spaudos susidomėjimą.

Su žvejais drauge atvyks A. L. T. atstovas p. J. Skorubskas, buvęs Vliko narys, kuris po žvejų pranešimų pateiks domiųjų žinių apie Lietuvos laisvinimo veiksmų darbus.

Taip pat bus sudaryta proga susirinkimo dalyviams statyti klausimus, į kuriuos žvejai atsakys.

NAUJIENOS buvo ir tebėra geriausias Amerikos lietuvių draugas.

LIBERAL ALLOWANCE

For Your Present Refrigerator

TRADE NOW!

BE FREE...with a Westinghouse

FROST-FREE*

*Trade Mark, U. S. Patents Issued, Page 2,324,308 and 2,459,173

NO DEFROSTING
TO DO...EVER

Come in, let us show you the one refrigerator that actually measures frost build-up, then automatically defrosts so fast frozen foods stay frozen...disposes of the frost water automatically, too!

Ask us how much your present refrigerator is worth in trade on the world's finest completely automatic refrigerator—Westinghouse FROST-FREE!

YOUR TRADE-IN MAY
COVER DOWN PAYMENT;
18 MONTHS ON BALANCE

Model DFD-104

...of course, it's electric!

TOWN OF LAKE UTILITIES

1800 W. 47TH STREET LAFAYETTE 3-7771

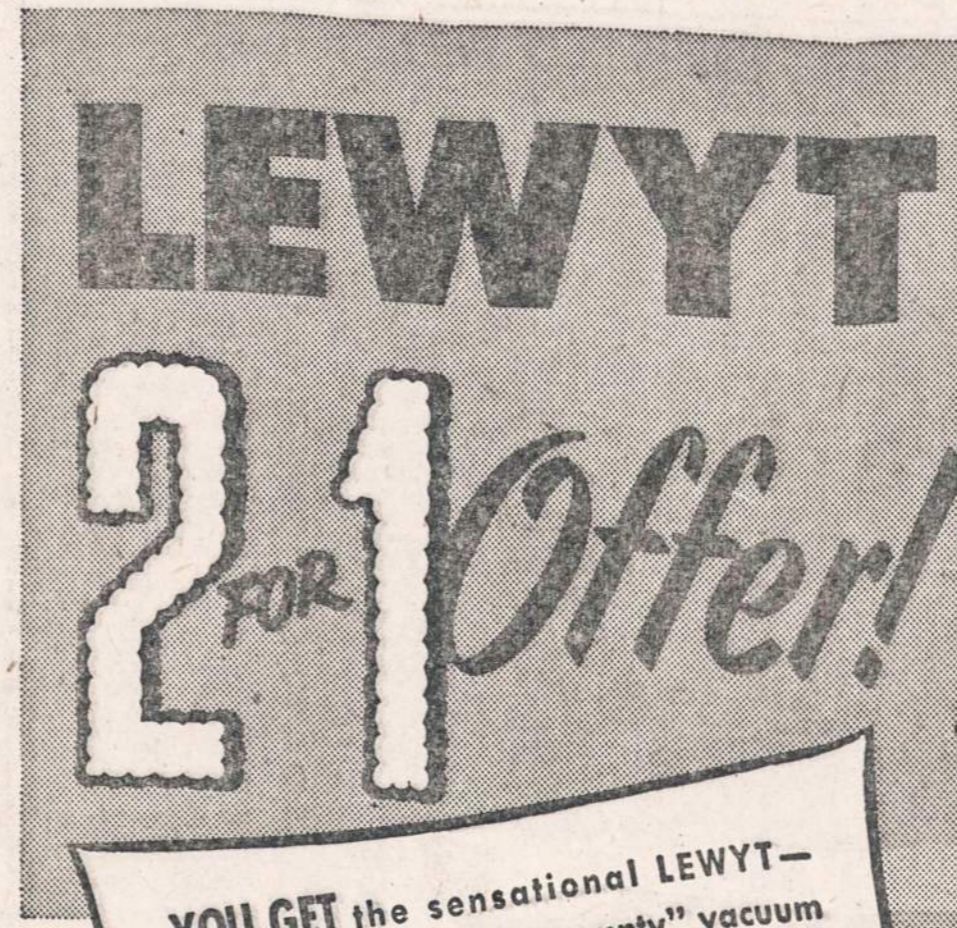
Corner of Wood Street

Walter Klash

“NAUJIENOSE” GARSINTIS VISUOMET APSIMOKA

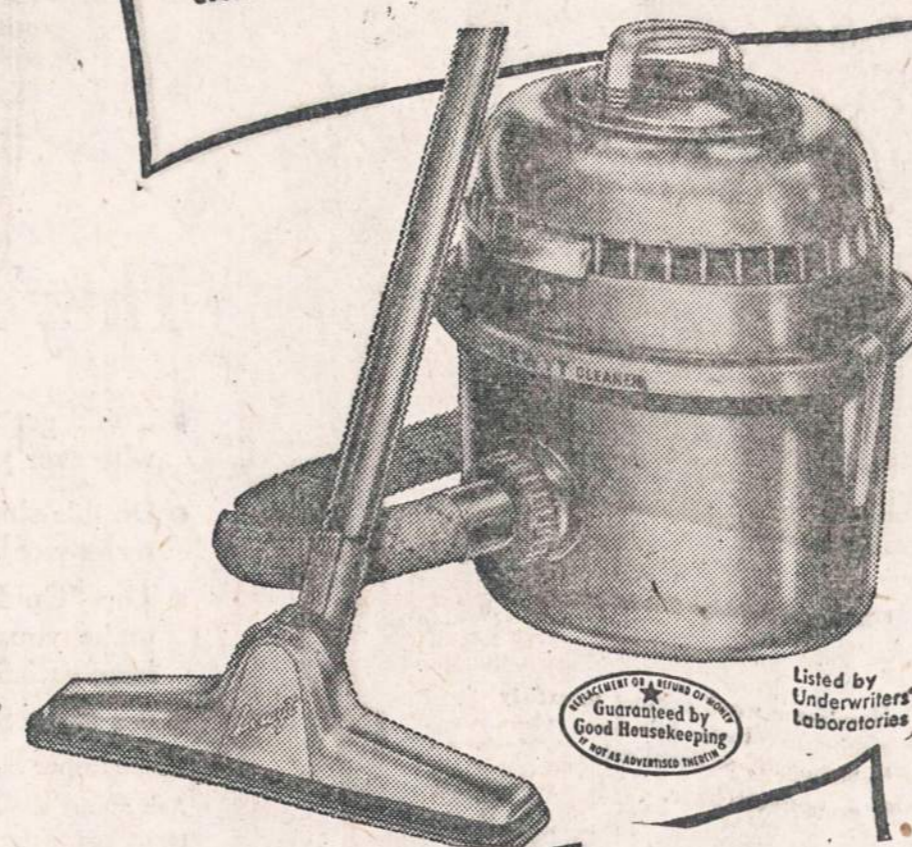
YOU BREATHE NO DUSTY ODORS WHEN YOU DO IT WITH LEWYT

LEWYT
2 FOR 1 Offer!

YOU GET the sensational LEWYT—famous “No dust bag to empty” vacuum cleaner!

\$89.95 Value

Guaranteed by Good Housekeeping Magazine

Listed by Underwriters Laboratories

PLUS this big luxurious combination storage chest and TV bench \$249.50 Value

Limited time only! Free demonstrations

EASY PAYMENTS

\$114.90 VALUE

Both for only 89.95 AND YOUR OLD CLEANER

FREE HOME DEMONSTRATIONS

Come in Now and Save! See Why Lewyt is “America’s Most Wanted Vacuum Cleaner!”

- No dust bag to empty! Simply toss out Lewyt's paper “Speed-Sak” a few times a year!
- It's quiet—no roar! Terrific suction, yet super-quiet!
- Preserves your rugs! Gets embedded dirt...lint, threads, even dog hairs!
- 3 Filters sanitize the air! Unhealthy dust can't escape!
- Sweeps bare floors, linoleum! Swish—and dirt disappears!
- 7 work-speeding attachments do all your dusting; brighten drapes; clean radiators; spray wax; even de-moth closets!
- So light, easy to use! Follows you around effortlessly as you clean!
- See the Lewyt! Try it! Come in today for a free demonstration!

DISTRIBUTORS OUTLET

3608 W. Irving Park Blvd.

IRVING 8-0661

buy a **NECCHI**..because

It will

- blindstitch hems!
- sew on buttons!
- make buttonholes!
- darn and mend!
- embroider, applique and monogram easily and professionally!
- finish ALL sewing completely, eliminating tiresome handwork!

BUY A NECCHI BECAUSE IT WILL DO ALL THESE THINGS WITHOUT ATTACHMENTS

Wide Choice of Cabinets and Portables.

Easy budget terms Generous trade-ins Low down payments.

EASY TERMS

LOOK FOR YOUR GUARANTEE OF NATIONWIDE SERVICE AND PARTS

CALL FOR FREE DEMONSTRATION

GARRICK FURNITURE CO.

1100 So. Wabash Ave. Webster 9-3523
OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS.

Susivienijimas Lietuvių Amerikoje

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

Didžiausia ir Turtiausia Lietuvių Fraternalė Organizacija, įkurta 1886 m.
TURTA VIRŠIJA \$2,420,359.00

Kuopos įvairiose Jungt. Valstybių ir Kanados Miestuose. Gyvybės apdrauda nariams nuo \$100.00 iki \$5,000.00. Nariais priimami abiejų lyčių lietuviai nuo gimimo dienos iki 60 metų.

Nariai gauna savaitraštį “Tėvynę” nemokamai. Iš Susivienijimo Labdarybės Fondų šelpiami nelaimių ištikti nariai ir remiami lietuvių kultūriniai reikalai. Visi kviečiami tapti šios broliškos organizacijos nariais. Smulkesnių paaiškinimų klausite vietinėje SLA kuopoje ar rašykite į centralinę raštinkę tokiu adresu:

Lithuanian Alliance of America
307 West 30th Street New York 1, N. Y.

NELAUKITE—RYTOJ GALI BUTI PERVERLUI!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą pro mūsų kompaniją. Nelaimė išvengiamas, neturėsite jokių nemalonių.

“Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters”

O'MALLEY & McKAY, Inc

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas Central 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:

- COLUMBIA INSURANCE COMPANY
- PEARL ASSURANCE COMPANY
- LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
- MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
- MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
- AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
- MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

PADĖTIS TUNISE

Šiuo metu Tunise vyksta drama, kurią seka su didžiausiu įsitempimu viso pasaulio musulmonai. Prancūzų rezidentui įsakius, buvo areštuotas vyriausybės galva Shenik ir kai kurie jo ministrai. Šimtai žymių nacionalistinės partijos Neo-Destur narių išsiūta į koncentracijos stovyklas. Prie Tuniso prancūzų budi prancūzų karo laivai, kurių pabūklai nukreipti į aukštos sienos supamą Melilą — čiabuvių gyventojų miesto dalį. Svetimšalių Legiono patruliai, taip pat senegaličiai ir jūrininkų būriai, griežtai saugo karo stovio padėtį: užėjus naktčiai nė vienas čiabuvis negali išeiti į gatvę, nerizikuodamas būti tučiuojam suimtas arba pašautas. Prancūzija parodė savo jėgą. Vienas jų herogas yra pasakęs: "Su durtuvais gali daryti ką tik nori, išskyrus vieną: ant jų negalima sėdėti". Dabar Prancūzijai lieka pats sunkiausias uždavinys — atstatyti šalies rimtį ir tvarką, nes joje veikia gilios požeminės srovės, einančios iš kairyninių arabų kraštų, na, ir iš Maskvos...

Tuniso dramoje veikia du svarbiausieji asmenys ir viena marionetė. Veikėjai: Prancūzijos rezidentas Jean de Otecloc, žmogus su geležiniu kumščiu, ir advokatas Habib Burgiba, galva Neo-Destur partijos, kuri siekia Tuniso nepriklausomybės.

Sihdi Mahomet El Amin Paša

Marionetė: Tuniso bejus Sihdi Mahomet El Amin paša, nominaliai valdąs šalį. Jis daug skolingas Prancūzijai, tačiau dabar stengiasi išmeigti prancūzams peilį į nugarą. Tuniso bejum jis tapo 1943 m. gegužės 15 d., kada gen. Giraud ir anglų karinė vadovybė deportavo jį Prancūziją jo pirmtakūną Monsef Bejų, pasirodžiusį per daug uoliu Hitlerio bendradarbiu. Penkerių metų bėgyje, iki pat savo mirties, Monsefas gyveno policijos priežiūroje Po miestelyje. Šis miestelis yra ramus, gražus, ir nuo jo gali gėrėtis puikiu žemųjų Pirinėjų vaizdu. Mirus Monsefui, pagrindas po Sihdi Mohameto El Aminio kojomis žymiai sustiprėjo: nuverstoj bejaus šmėkla jo nebebaugino, ir tikinčiųjų akyse jis liko vieninteliu ir negincijamu šalies valdovu.

Sihdi Mohametuui labar jau virš 70 metų amžiaus. Jis puikus šeimos tėvas, turįs tik vieną žmoną, devynis sūnus ir tris dukteris. Šeima didelė, išlaidų daug, bet bejus gauna 1/60 dalį viso Tuniso biudžeto, taigi, labai patenkintas savo gyvenimu. Vasarą jis gyvena rūmuose prie Kartagenos, žiemą Hammam Lif — didžiuliam pastate, su nesuskaitomomis salėmis ir miegamaisiais, vėsiais portikais ir palmių sodais. Kiekvieną dieną jis stebi rūmų sargybos pamainos pasikeitimą — juodais ūsais, raudonomis feskėmis ir mėlynomis, plačiausiomis kelnėmis kareiviai pražygiuoja pro rūmus, palydinti spiegiantiems fleitų garsams ir būgnų mušimui. Po to Sihdi Mahomet sėda į krėslą prie lango ir žiūri į kelią, kuriuo retkarčiais pralekia Tripoli kryptimi automobiliai.

Laikrodžių kolekcionierius

Turi bejus ir kitą užsiėmimą: jis renka laikrodžius. Viename rūmų kambaryje surinkta gera šimtinė laikrodžių su keičiausiais mechanizmais. Bejaus svajonė — pasiekti, kad visi laikrodžiai muštų valandas vienu metu. Tačiau šią svajonę įvykdyti labai sunku — net ir visagaliam Tuniso valdovui: kuris nors Westminsterio karijona amžinai pagadina reikalą ir kelionis sekundėmis pavė-

luoja, savo vėlyba muzika suardydamas bendrą harmoniją... Šis senis, beširdžiausias savo ramiu gyvenimu, ne taip jau troško stoti kovon su Prancūzija. Savo pirmtakūno istorijos jis neužmiršo, taigi, važiavimo į Po perspektyva jį nė kiek nevilioja. Iš jo mažiausiai galima buvo laukti opozicijos, tačiau per tris mėnesius bejus užsispyrusiai atsisakinėjo pašalinti ministerį pirmininką Seniką, kol prancūzams teko jį areštuoti. Nelauktą bejaus užsispyrimą galima aiškinti tik nepaprastai stipria nacionalizmo banga, kuri dabar apėmė Tunisą ir sukuria jam tenka skaitytis.

Nacionalistų vadas Habib Burgiba

Tuniso nacionalizmas išpučiamas Neo-Destur partijos ir jos vado Habib Burgibos. Burgiba yra vidutinio amžiaus vyras, turįs visus demagogo duomenis. Būdamas prastas musulmonas, jis noriai cituoja Koraną, žinodamas kokį įspūdį gali padaryti atitinkama citata fanatiškai fellachų miniai. Be to, jis labai nešvarios sąžinės: iš Afrikos Išlaisvinimo Komiteto jis buvo pašalintas už pasisavinimą visuomeninių pinigų. Tačiau jis noriai vaizduoja moralistą ir aiškina prancūzų godumą. Jis sėdėjo kalėjime už revoliucinę veiklą 1934-36 metais, po to vėl patekęs kalėjimui 4 metams. Naciai jį išlaisvino 1942 metais ir išsiuntė į Tunisą, kur jis susiartinio su buvusiu sukilėlių rifu vadu Abd El Krimu, 1948 metais Burgiba iš tripolitaniškių šefų gavo 100,000 frankų Palestinos arabams. Šie pinigai nepasiekė tikslo ir Abd El Krimas apšaukė jį vagim. Betgi "bakšišo" šalyje toks apkaltinimas negalėjo pakenkti demagogo karjerai. Burgiba tapo Neo-Destur partijos galva, sukūrė pogrindžio organizacijų tinklą ir šiuo metu sausio mėnesį, pasinaudojęs politine krize Paryžiuje, davė signalą sukilimui.

Skaitykite "N-nas"

Sukilimas
Pirmasis kraujas buvo pralietas sausio 22 d. Sussa mieste. Vietinės įgulos viršininkas plk. Duran gavo pranešimą, jog čiabuviai užsibarikadavo Meliloje ir jog kiekvieną minutę gali kilti suirutė. Plk. Duran visą savo amžių išstarnavo Afrikoje, čiabuvių žinojo ir mylėjo. Sė-

dęs į dzyrą, jis be apsaugos išvyko į Melilą. Prie Bab Dželid vartų dzypas buvo sustabdytas: pulkininkas matė kaip čiabuviai, užsilipę ant vartų ir bokšto, apmėto akmenimis prancūzų žandarus. Plk. Duran išlipo iš mašinos, priėjo prie minios ir suuko: "Jūs visi mane žinote... Eikit į namus!"

Bet iš minios atsiskyrė keturi arabai su lazdomis rankose. Viskas įvyko per vieną akimirką. Lazdos sumirgėjo ore, ir plk. Duran krito, apsipildamas krauju. Prisiartinęs penktasis arabas gulinėdam ant žemės apsvaigintam karininkui išmeigė į nugarą kinžalą. Plk. Duran mirė ligoninėje.

Pirmasis prancūzų kraujas Susos gatvėje sukėlė minios eks-tazę. Sukilėliai puolė pirmyn, žandarai atidengė ugnį. Rezultatai: 12 užmuštų ir dešimtys persimetę į kitus miestus. Čiabuviai žudė prancūzus senų gyvenviečių kvartalų siauruose skersgatviuose, su rytietišku žiaurumu kakindami sužeistuosius. Bet jau iš visų pusių — iš Alžyro, iš metropolijos, prancūzai ėmė gauti pastiprinimus. Iš Bizertos pribuvo laivynas. Pasirodė šarvuočiai ir tankai. Prasiidėjo masiniai areštai ir gaudymai. Prancūzų šautuvų buožės daužė bėgančių fellachų nugaras. Sausio pabaigoj atvykęs rezidentas Jean de Otecloc pranešė, jog sukilimas visiškai nuslopintas ir tvarka atstatyta. Sukilimo dienomis įvairiuose Tuniso miestuose buvo užmušta virš 100 prancūzų ir fellachų, o šimtai sužeisti. Dabar prancūzų rezidentu valdžioje yra 26,000 karių — visai pakankama jėga, kad laikytų šalį paklusnybėje.

Jean de Otecloc politika
Otecloc yra žmogus ramus ir šaltas. Generolo Leclercio pusbrolis, jis tiki sena prancūzų kolonialine formule: "jėgą reikia rodyti, kad nereikėtų jos panaudoti". Jėgą teko panaudoti, bet rezidentas nusprendė nebeleisti pakartoti sausio mėnesio įvykių. Trijų mėnesių bėgyje jis vedė pasitarimus su bejum, reikalaujamas Seniko atsisaitydinimo, o šis išsiuntė į Paryžių du savo ministerius, pavedęs jiems pasiekti Tuniso klausimo peržiūrėjimo Jungtinės Tautos. Burgiba buvo sumintas ir išsiūstas policijos priežiūroje į Tabarką, nedidelį Viduržemio pajūrio miestelį. Jį patalpino į "Hotel de France", davė leidimą priiminti politinius draugus ir susirašinėti. Tačiau rezidentas Otecloc nutarė, kad šitoks režimas Burgibai per liberalus, ir pervedė jį į Remada pilį, toli Sacharos smėlynuose.

Prancūzija neatsisako vesti derybas dėl didesnės Tuniso autonomijos, bet ji nemano nusileisti, spaudžiama ginkluotos minios, žudančios prancūzus ir grobiančios prancūzų krautu-

Custer, Mich.

Aukų Lietuvos laisvinimui surinkta \$305.25

Custeryje jau kuris laikas veikia ALT skyrius, kuriame neuilgstamai darbuojasi kun. Jurgis Riauba (pirm.) ir V. Martinaitis (sekr.). Tur būt, tai vienintelis ALT skyrius, kuris turi radijo valandėlę ir sumaniai veda propagandą už lietuviškus reikalus.

Neskaitant aukų, gautų lietuviškajai radijo valandėlei palaikyti, bendriesiems Lietuvos laisvinimo darbams paremti jau šiais metais surinkta \$305.25. Čia ypačiai pasidarbovo ALT skyriaus pirm. kun. J. Riauba, kuris privačiai lankydamsis namuose, surinko \$125.00. Trijų žvejų lankymosi proga Custeryje ir apylinkėse gyvenę lietuviai suaukojo \$120.25.

Iš asmeniškai aukojusiųjų Lietuvos laisvės reikalams pažymėtini: Kun. J. Riauba \$40., L. Marčiulionis \$25.; po \$12 davė: V. Martinaitis, J. Andrusis, K. Daunora ir A. Kubilius; po \$10 — Alė Laisausky, V. Rudnickas ir A. Gudas; po \$6 — A. Laisauskas, A. Zengulys ir N. Waywardai; J. Grigutis aukojo 7 dol. ir D. Fr. Juodžiai — \$6.50. Po \$5 — Mazurek, F. Gendrusis, D. Česna, J. Kičas, J. Kazlauskas, B. Andrusis, Karnauskas ir J. Karbauskas; po \$3 — Kabur ir Rinkevičiai. Kiti aukojo mažesniomis sumomis.

Custeriui nustatyta šių metų vajeaus kvota yra 400. Iki metų pabaigos tikimasi ją ne tik išpildyti, bet ir perviršyti. M.

Prancūzijos pozicija

Kad suprastume Prancūzijos poziciją Tunise, reikia atsiminti, jog prancūzų protektoratas šiai šaliai buvo paskelbtas pagal Bordeaux sutartį 1881 metais. Per šiuos 70 metų prancūzai įdėjo į Tunisą milijonus kapitalus ir paverė išdegusią dykumą beribiais alyvų sodais, besifitiesiančiais šimtus mylių, 8 milijonai alyvmedžių, pasodinti prancūzų vyriausybės, yra svarbiausias Tuniso turtais ir dabar 90% jų priklauso tunisiečiams. Buvo pastatyti miestai, uostai, plantai, mokyklos, ligoninės, 2,144 km. geležinkelio linijų. Tunise 3,230,000 gyventojų, kurių interesai krauju surišti su šalies gėrbūviu. Jų darbas, iniciatyva ir pinigai padėjo šalies praturtinimui. Dabar gi šie 150,000 žmonių gyvena lyg apgultieji tvirtovėje, ir nakties metu nesiryžta išeiti į gatvę. Prancūzų ūkininkai naktimis sėdi namie užsibarikadavę, parengę šautuvus.

Kas čia įpintas?

Kaip galėjo atsitikti, jog šalis, taip tampriai savo ekonomiais ir kultūriniais interesais su Prancūzija, dabar alsuoja neapykanta metropolijai, davusiai Tunisui per 70 metų taikų gyvenimą ir dešimtį kartų padidiusi jos gėrbūvį? Visi Artimieji Rytai dabar nerimsta. Revolverio šūviai Kair gatvėse pavirsta Tunise į perkūnijos griausmą, pranašaujantį besiarinancią audrą. Tamsiose Melilos gatvėse ir prasmirdusiose tunisiečių kavinėse valkiojasi komunistiniai agitatoriai, primenantieji, jog 1/7 dalis viso musulmonų pasaulio gyvena dabar Sov. S-gos ribose, jog Stalinas veda kovą su imperialistais ir išlaisvins Rytų tautas... Taip tamsiuose ir fanatiškuose čiabuvių protuose Korano eilės keistai susipina su komunistiniais šūkais, o Neo-Desturo reikalavimai tautinės nepriklausomybės praktiškai išsilieja organizuotu prancūzų kolonistų žudymu.

Vištelę, dedančių aukso kiaušinius, galima, žinoma, papiauti. Bet tada nebūs nei vištos, nei kiaušinių. Arba, primenant netolimą praicitį: Tunisas mūsų, o mes — rusų... V. Aidas

A Sensational New Tire by U.S. ROYAL

Features and Performance never before available at such a Price!

Only \$15.95 PLUS TAX 6.00 x 16
EASY CREDIT TERMS TO SUIT YOUR CONVENIENCE

FOR THE FIRST TIME AT THESE PRICES!

★ Stopping Power—Skid Resistance —Tire Mileage and Economy Beyond all previous standards!

NOW AVAILABLE AT YOUR U. S. ROYAL DEALER

THE U.S. Centipede Grip

Exclusive Centipede tread introduces new safety to its field! Tough tread bites and holds—insures safer, sure stop!

TERMAN TIRE & SUPPLY COMPANY

4336 W. ADDISON

SPRING 7-7100

If there's a picture in the air you'll get it... at its best on

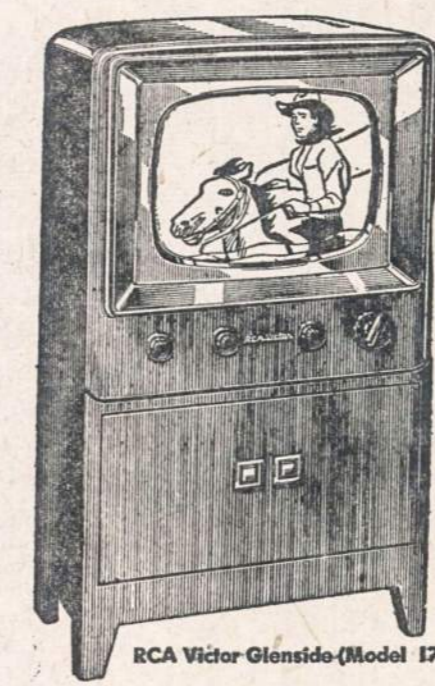
RCA VICTOR television with Picture Power

They're Super Sets!

- You'll get the best pictures possible... wherever you live.
- Double-shielded tuner helps eliminate interference... even in "fringe areas"!
- The "Golden Throat" tone system will make you wonder how you could have been satisfied with other sound.
- See these Super Sets today!

These Super Sets easily adapted for U.H.F. Ask about the RCA Victor Factory-Service Contract covering expert television installation and maintenance... available to RCA Victor owners.

AMERICAN

FURNITURE & RADIO CO.

1523 N. Milwaukee Ave.

HUMboldt 6-5000